

KOMIL INSON – KOMIL JAMIYAT POYDEVORI

Voxidov Shoxruhbek Shuxratbek o'g'li

Namangan shahar maktabgacha va maktab ta'limi bo'limiga qarashli

10-umumiy o'rta ta'lim maktabi o'qituvchi

Annotatsiya. Ushbu maqolada komil insonning jamiyat poydevori sifatidagi o'rni, uning ma'naviy kamoloti va axloqiy fazilatlari, shuningdek, diniy dunyoqarash orqali inson ruhiy rivojlanishi va jamiyatdagi barqarorlikka ta'siri tahlil qilinadi. Komil insonning axloqiy qadriyatlari va ma'naviy kamoloti jamiyatdagi tinchlik, adolat va farovonlikni ta'minlashda hal qiluvchi omil ekanligi ko'rsatiladi. Diniy dunyoqarash va diniy-ma'rifiy ta'limning insonni ma'naviy jihatdan shakllantirishdagi ahamiyati o'rganiladi. Shuningdek, maqolada komil inson va komil jamiyat tushunchalarining tarixiy va zamonaviy ahamiyati, ularning bir-biriga bog'liqligi va jamiyatdagi ijtimoiy barqarorlikni saqlashdagi roli muhokama qilinadi.

Kalit so'zlar: komil inson, komil jamiyat, ma'naviyat, axloqiy fazilatlar, diniy dunyoqarash, tarbiya, jamiyat barqarorligi, diniy ta'lim, axloq, farovonlik, ijtimoiy adolat, tinchlik, sabr-toqat, yuksak ma'naviyat

Annotation. This article examines the role of the perfect person as the foundation of society, focusing on their moral development, ethical qualities, and the influence of religious worldview on personal spiritual growth and societal stability. It demonstrates how the ethical values and spiritual maturity of the perfect person contribute to peace, justice, and prosperity within society. The article also explores the importance of religious worldview and religious education in shaping a person's moral character. Additionally, the interrelationship between the concepts of the perfect person and a perfect society, their historical and modern significance, and their role in maintaining social stability are discussed.

Keywords: perfect person, perfect society, spirituality, ethical qualities, religious worldview, education, social stability, religious teachings, ethics, prosperity, social justice, peace, patience, high spirituality

Аннотация. В данной статье рассматривается роль совершенного человека как основы общества, его духовное развитие, моральные качества и влияние религиозного мировоззрения на личностный рост и стабильность общества. Показано, как моральные ценности и духовная зрелость совершенного человека способствуют миру, справедливости и процветанию в обществе. Статья также исследует важность религиозного мировоззрения и религиозного образования в формировании морального характера человека. Кроме того, обсуждается взаимосвязь между концепциями совершенного человека и совершенного общества, их историческое и современное значение, а также роль в поддержании социальной стабильности.

Ключевые слова: совершенный человек, совершенное общество, духовность, моральные качества, религиозное мировоззрение, образование, социальная стабильность, религиозные учения, этика, процветание, социальная справедливость, мир, терпение, высокая духовность

Insoniyat tarixida har bir davr o'zining jamiyatni shakllantirishda muhim ahamiyatga ega bo'lgan tamoyillarini o'zgartirib turadi. Ammo barcha zamonlarda jamiyatning barqarorligi va yuksalishi uchun asosiy poydevor sifatida komil inson talab etilgan. Komil inson nafaqat o'zining shaxsiy axloqiy yuksalishiga intiladi, balki jamiyat rivojiga ham hissa qo'shadi. Diniy dunyoqarash va diniy ta'limotlar esa insonni ruhiy barqarorlikka erishtirishga, axloqiy va ma'naviy fazilatlarini shakllantirishga yordam beradi. Aynan shu tamoyil asosida, komil inson — bu nafaqat o'zining harakatlariga mas'uliyatli bo'lgan, balki jamiyatda totuvlik, adolat va farovonlikni o'rnatishga intilgan insondir.

Bugungi kunda, globallashuv va zamonaviy texnologiyalarning tez sur'atlarda rivojlanishi, axloqiy inqirozlarni keltirib chiqarmoqda. Shunday sharoitda diniy dunyoqarashning inson ma'naviyati va jamiyatdagi ahamiyati yanada ortib bormoqda. Shuning uchun, komil inson tushunchasini va uning jamiyat rivojidagi o'rnini to'g'ri tushunish bugungi kundagi eng dolzarb masalalardan biridir.

Komil inson — bu nafaqat ma'naviy yuksaklikka erishgan, balki uning har bir harakati, so'zi va qarorida ma'naviy-axloqiy qadriyatlarni aks ettirgan insondir[1.21]. Komil insonning asosiy belgilari — sabr-toqat, halollik, vijdonlilik, saxiylik, mehribonlik, bag'rikenglik,

o'zaro hurmat va adolat. Bu fazilatlar insonning ichki dunyosini mustahkamlashga, uni jamiyatdagi o'z o'rnini aniq belgilashga yordam beradi. Shuningdek, komil insonning harakati nafaqat o'zini, balki boshqalarni ham ijobiy yo'lda ilhomlantiradi.

Diniy tafakkur, ayniqsa, Islom dini, komil insonni tarbiyalashda alohida ahamiyatga ega. Islomda, masalan, "Iymon" va "amal" tushunchalari, insonning ruhiy va axloqiy kamolotini shakllantiradi[5.202]. Iymon — bu insonning o'ziga bo'lgan ishonchi va diniy haqiqatlarga sodiqligi, amal esa — uning bu ishonchni amaliyotda namoyon qilishidir. Shuning uchun, komil insonning ma'naviy kamoloti uning diniy bilimlari va axloqiy qadriyatlariga mos bo'lgan hayot tarzini tanlashda namoyon bo'ladi.

Islom dini sabr, halollik, adolat, saxiylik, vijdon kabi axloqiy fazilatlarni keltirib chiqaradi, bu esa insonning ichki tinchligi va baxtiga olib keladi. Diniy dunyoqarash, shu bilan birga, o'z nafsini jilovlash, gunohlardan tiyilish va yaxshilik qilishga intilish kabi yuqori axloqiy fazilatlarni shakllantirishda muhim o'rin tutadi.

Komil insonning jamiyatdagi roli juda katta. Insonlar orasida ijtimoiy munosabatlarni tartibga solish, totuvlikni yaratish va ijtimoiy adolatni ta'minlashda komil insonlarning hissasi beqiyos. Komil inson jamiyatda ijtimoiy barqarorlikni, tinchlikni va adolatni ta'minlash uchun o'zining axloqiy va diniy mas'uliyatini tushunadi va unga amal qiladi.

Jamiyatda komil insonlar mavjud bo'lganda, ular boshqalarga ham ijobiy ta'sir ko'rsatadi. Komil inson o'zining axloqiy fazilatlarini boshqalarga o'rgatadi, ularni yaxshilikka va halollikka chaqiradi. Shunday qilib, komil insonlar jamiyatda yaxshilik, adolat va farovonlikni ta'minlashda muhim omil hisoblanadi. Agar barcha insonlar o'zlarini komil inson sifatida tarbiyalasa, jamiyatda ijtimoiy adolat, mehr-muhabbat, va o'zaro hurmat kuchayadi.

Tarixda ko'plab komil insonlar o'z ma'naviy kamoloti va axloqiy fazilatlari bilan jamiyatni rivojlantirishga hissa qo'shgan. Ularning hayoti va faoliyati bizga insoniyat tarixi va jamiyatlarning rivojlanishi uchun juda muhim saboqlarni o'rgatadi. Masalan, Imom al-G'azzoliy, Forobiy, Ahmad Yassaviy, Buxoriy, Al-Xorazmiy kabi yirik mutafakkirlar va diniy yetakchilar o'z asarlarida komil insonning qanday bo'lishi kerakligini ko'rsatganlar.

Ularning hayoti va faoliyatlari diniy va axloqiy qadriyatlarni jamiyatga joriy etish, odamlarning ruhiy va ma'naviy rivojlanishiga yordam berish borasida katta ahamiyatga ega.

Shuningdek, Payg'ambarimiz Muhammad (s.a.v.)ning hayoti va faoliyati ham komil insonning jamiyatdagi rolini ko'rsatib beradi[1.58]. Uning axloqi, sabr-toqati, adolatli qarorlari, mehribonligi va muhabbatga bo'lgan yuksak hissi bizga qanday komil inson bo'lishni o'rgatadi. Payg'ambar (s.a.v.)ning ta'limotlari jamiyatda ijtimoiy adolat, tinchlik va yaxshilikni targ'ib qilishda muhim vosita bo'lib xizmat qiladi.

Oila va maktabda diniy-ma'rifiy tarbiya insonni axloqiy jihatdan yuksaltirishda katta rol o'ynaydi[4.98]. Oila — bu insonning birinchi ta'lim muassasasi, bunda insonning axloqiy qadriyatlari shakllanadi. Agar oilada diniy va axloqiy qadriyatlar hurmat qilinsa, u holda kelajak avlod ham komil inson bo'lish yo'lida tarbiyalanadi.

Maktabda esa diniy-ma'rifiy ta'lim orqali yoshlarni axloqiy va ma'naviy jihatdan yetuk, jamiyatga foydali shaxslar sifatida shakllantirish mumkin. Bunday ta'lim orqali insonlarning yuragida yaxshilik, adolat, sabr va mehr-oqibat kabi fazilatlar mustahkamlanadi.

Komil jamiyat — bu nafaqat material rivojlanishga ega bo'lgan jamiyat, balki uning a'zolari ma'naviy va axloqiy jihatdan yuksak bo'lgan jamiyatdir[3.65]. Komil jamiyatning poydevori komil insonlardan iboratdir. Har bir komil inson jamiyatda ijtimoiy adolatni, o'zaro hurmatni va tinchlikni mustahkamlashga hissa qo'shadi. Komil jamiyatning barqarorligi va rivojlanishi uchun uning har bir a'zosi axloqiy mas'uliyatni o'z zimmasiga olgan bo'lishi kerak.

Shuningdek, komil jamiyatning poydevori sifatida diniy qadriyatlar muhim rol o'ynaydi. Diniy dunyoqarash, jamiyatdagi ijtimoiy va axloqiy muammolarni hal qilishda, unga ishonch va o'zaro hurmatni tiklashda eng muhim vosita bo'lishi mumkin. Aynan diniy ta'limotlar, komil insonlarning tarbiyalanishiga yordam beradi va shuningdek, jamiyatda yaxshilik va adolatni targ'ib etadi.

Jamiyatning yuksalishi va barqarorligi, uning a'zolarining ma'naviy va axloqiy rivojlanishi bilan bog'liqdir. Komil inson, o'zining ma'naviy kamoloti va axloqiy fazilatlarini bilan jamiyatni rivojlantirishga, ijtimoiy adolat va tinchlikni ta'minlashga yordam beradi. Shuning uchun, komil insonning tarbiyasi va jamiyatda uning roli juda katta ahamiyatga ega.

Din va diniy dunyoqarash esa insonning ma'naviy kamolotini oshirishda muhim vosita bo'lib xizmat qiladi. Faqat komil insonlar mavjud bo'lgan jamiyat barqaror va farovon bo'lishi mumkin.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. Safoyev N.S. Psixologicheskiye osobennosti natsionalnogo samosoznaniya studencheskoy molodeji. Avtoref. Diss. ... dok. psix. Nauk. –Tashkent: 2005,
2. Sagindikova N.D. Talabalar o'quv faoliyatida mas'uliyatning gender xususiyatlari. (PhD)dok. diss. Avtoreferati . - Toshkent: 2017, -B. 13.Y FS1
3. Xayrullayev.M.M. Ma'naviyat yulduzlari. “Abdulla Qodiriy”. – Toshkent: 1999.
4. Носиров Р. А. ЎЗБЕК ХАЛҚИНИНГ ЭТНИК ШАКЛЛАНИШИ //Uzbek Scholar Journal. – 2022. – Т. 9. – С. 198-202..
5. Nosirov R. THE PLACE AND ROLE OF THE MASTER AMIR TEMUR IN WORLD HISTORY //Uzbek Scholar Journal. – 2022. – Т. 9. – С. 203-205.